

FOTO: LUMÍR PECOLD

Roku 1995 se v Turkmenistánu konala oslava 2500 let historie Mervu. Města, které bylo společně s Bagdádem, Káhirou a Damaškem celých osm set let jedním z nejdůležitějších islámských středisek. Jeho nejslavnější období spadá do 11. a 12. století, kdy byl východním hlavním městem říše Seldžuků. Poloha města, které bylo hlavním střediskem rozlehlé oázy na Hedvábné stezce, zaručovala bohatství.

Černé písky

Zříceniny starobylého města Merv se nacházejí na jižním okraji pouště Kara-kum neda-leko klimatických lázní Bajram-Ali. Poušť Kara-kum (Černé písky) si vysloužila pochmurný název ne snad pro barvu písku, ale pro ohromná temná prostranství zarostlá keříky černého saxaulu. Ten způsobuje, že volné písečné přesypy zaujímají asi jen desetinu rozlohy pouště, která délkou 800 km a šířkou 400 km patří k největším na světě.

Lidé se v oáze Murgab usídlovali odnepaměti. První zmínka o Mervu je z doby Darea Velikého, který tu v 5. století př. n. l. potlačil povstání. O dvě

Starobylý Merv

století později přeměnil Antiochius I. město na opevněnou metropoli s citadelou Erk-kala. Město zvané Gyaur-kala vzkvétalo. Obklopovala ho zeď široká šest až sedm metrů a dlouhá 15 000 stadií, zhruba tedy 250 km. Ta ho chránila před pouštním pískem a před nájezdy kočovníků. Hradby obkroužily plochu asi 55 km². Vodu přiváděly uměle vybudované kanály. Již kolem 3. století n. l. byl Merv největším městem Střední Asie. Kosmopolitní charakter dokládají různá náboženství: zoroastrismus, židovství, křesťanství, buddhismus.

Ve druhé polovině 7. století obsadili jižní Turkmenistán Arabové a přinesli nové náboženství, islám. Žilo zde mnoho islámských učenců a vznikla řada vzácných staveb – mešity, minarety, medresy.

Čtyřicet dívek

Z řady staveb zůstala jen návrší či nejasná silueta. Všude ale jako by přetrvával duch města a jeho obyvatel. Jednomu místu se říká „Čtyřicet dí-

vek“. Podle legendy tu byl palác, kde měl vládce čtyřicet mladých žen. Prý se všechny navzájem zabily. Není třeba moc fantazie, abyste ve večerním slunci viděli mihotavé stíny těch žen.

11. století poznamenal významně vliv seldžucké dynastie. Město se stalo metropolí a dostalo přívěsky „duše králů“. Vzniklo nové opevněné sídliště Sultan-kala s 10 m vysokou zdí a příkopem o šířce 22 m, z hradební zdi se každých 20 m tyčily půlkruhové věže o průměru 4 m – bylo jich asi dvě stě. V době, kdy většina měst ve Střední Asii měla dva až pět tisíc obyvatel, tu žilo 150 tisíc lidí. Seldžukové přispěli ke krásě města. Stavby se vy-

značovaly perfektním zpracováním a ornamenty. Mauzoleum sultána Sandžara, které dosud stojí, mělo kopuli pokrytou tyrkysovými dlaždicemi.

Když roku 1153 do Mervu vpadly kočovné kmeny, knihovny shořely a život skomíral. Zdrucující byl především útok Mongolů. Povraždili prý všech sedm set tisíc obyvatel. A všechny psy a kočky. Lidé z oázy neodešli, jen kvůli vodě přesídlili dál na jih. Do 18. století město pomalu rostlo. Pak oázu vyplenili emirové z Buchary. Tehdejší obyvatelé – Turkméni – nájezdníky vyhnali, novou pevnost, nynější město Mary, vystavěli daleko od Mervu.

LUMÍR PECOLD

ZÁKLADNÍ INFORMACE

Na seznam světového dědictví UNESCO byl starobylý Merv zapísan v roce 1999. Archeologické nálezisko Merv leží na severním okraji klimatických lázní Bajram-Ali, 26 kilometrů východně od města Mary na

trase spojující Mary s Bucharou. Kompletní Seznam světového dědictví UNESCO v češtině: www.ingema.net

